

מימשל צבאי

מבין החוזות

מעולם לא חסך מחמוד דרוויש, 23, מאמץ כחי להרגיז את הממשל הצבאי. בהיותו משורר מחונן, הוקע דרוויש בשיריו את מדיניות ההפליה נגד בני עמו, החל בהפקת עת אדומותיהם וכלה בהריסת בתיהם. המימשל הצבאי לא שכח לו את פשעו, ושמו הוכנס לרשימה השחורה.

לדרוויש היו גם סיבות אישיות להתקיף את הממשל, ויחד עימו גם את המישטר. הוא בעצמו פליט, יליד כפר ברוה, ממנו הגלה עם בני משפחתו, המתגוררת היום בכפר ג'ודיידה שבגליל. אדמת משפחתו הופקעה, והבית שבנתה לעצמה בכפר ג'ודיידה נועד להריסה. למרות שבעלי הבתים הסמוכים קיבלו כולם רשויות בנייה, סרבו השלטונות לתת לאביו של דרוויש רשיון. כזה הבית ניבנה לכן ללא רשיון.

אך המשורר הצעיר לא הקדיש את שיריו רק לכאבי בני עמו. כאשר נעצר אורי דייחיס, היה דרוויש המשורר הישראלי היחיד שהקדיש שיר למענו. כתב דרוויש:

זה שקשר אל פרקידן אזיקים / ופתח את עפעפי הפצע האדום... / זה שהוביל פטיעותך לנלא / כי הוא פחד מאהבה / ומענפי הזית — / אותה, אורי, אנחנו מכירי.

אוריו קח את כפיידו אל כף ידך / ותן את כף ידך בכפיידו / למען אוסיף אל רצונך רצון / ותוסיף עוז אל לבי / כי

אסיר דרוויש מי ישר לו?

דרכנו אחת היא: / צועדים עולים! / וסיימתנו אחת היא: / איננו נכנעים. / הוי, אורי, זעם הנהר על המים הטחובים! בשבוע שעבר החליט המושל הצבאי לגרש את המשורר המרגיז. הוא הובא לבית-דין צבאי, נאשם בכניסה לחיפה ללא רשיון, שם הוא עובר בירחון הספרותי של מקי"א ג'ודיידה. גזר-הדין: 120 לירות קנס או 20 ימי מאסר.

דרוויש נכנס לכלא ביום בו שוחרר אורי דייחיס למשך יומיים, כדי שיוכל לבלות את החג בחברת בני משפחתו. הוא חיכה בתאו למשורר עברי, שיקדיש לו שיר, בדומה לזה שכתב הוא למען דייחיס.

דת

ברוך דיין אמת

בתחילה, נראתה הבעיה פשוטה: בגלל מותם או יציאתם לקיבוצה של חמישה דיינים שמתאמה למנות הרבניים, הוטל על הועדה המימשלית למנות חמישה יורשים, כדי להשלים את התקן הארצי של 75 דיינים. השלבים הראשונים של תהליך המרכב עברו ללא סיבוכים: פורסם מכרז, וקורב ל-30 רבנים חצוני את מועמדותם. מתוכם קיבלו 15 את הכישרון הנחוץ. בשלב זה החלה הבעיה להתבסס, כי שלוש מן המועמדים היו ספרדים, והרב הראשי הסודי יצחק נסים דרש בכל תוקף כי יזכו במשרות החשובות. הוא טען, כי ממילא מופלים הספרדים לרעה בשבח זה, אולם הדבר היה מותר רק שתי משרות למועמדים אשכנזיים — בעוד

שהמפד"ל התחייבה בפני שלושה רבנים אשכנזים כי תעניק להם את המינוי. נוצרה מחלוקת חמורה בין הרב הראשי האשכנזי יהודה איסר אונטרמן, איש המפד"ל, לבין יצחק נסים: כל אחד דרש מינוי שלושה רבנים מבני עדתו.

כאשר לא הסתמנה שום אפשרות של פשרה, נאלץ שר הדתות לדחות את ישיבת הועדה. כי אמנם יכולים חברי הועדה — המורכבת משרים, חייכים, הרבנים הראשיים ושופטי בית-המשפט הישן — להכריע ברוב קולות. אולם במיקרה זה, היה ברור כי יתהוה קרע פומבי בין שני הרבנים הראשיים. לבסוף נאלץ השר לקבוע מועד לשיבה, ולהסתכן בפיצוץ רעשני. ביום השלישי האחרון התכנסו חברי הועדה באוירה קודרת. רק שר הדתות זרח ודהפטיג לא נראה מודאג. בפיו היתה בשורה: אותו בקור עצמו נפטר במפתיע הדיין הרב פינחס אליהו פרידמן מתלאביב, והתפנה מקום לדיין חוש.

וכך זכה הרב נסים בשלושה דינים ספרדיים, והרב אונטרמן בשלושה דינים אשכנזיים.

רדיו

הטיהור הגדול

כשהתמנה יורם רונן, לפני חמש שנים, לעורך יומן החדשות, הפך היומן כן-לילה לאחת התוכניות הפופולאריות של קול-ישראל.

רונן גייס צוות של כמה כתבים צעירי, ששערו לו להפוך את התוכנית הישנה משעממת לסידרה יומית של רפורטאז'ות מרתקות.

אבל הצוות של רונן לא מצא חן בעיני מנהלו הכל-יכול של שרות השידור. "אני עצמי הייתי פעם איש מחלקת החדשות, ואני יודע מהם התפקידים המוטלים על כתבי היום-יומ", הסביר חנוך גיבתון. הוא השתמש בסמכותו, פסל כמה רפרורי טאז'ות וצינור קטעים שלא נראו בעיניו. אבל למרות המכשולים שנערמו לפניו, הגדיל רונן את צוות כתבי היום-יומ, ערך יחד עם ירמיהו יובל מהדורה מורחבת של יומן החדשות, ששודרה בשבת בבוקר וזכתה להצלחה ניכרת.

גיבתון החליט להתחכם. הוא מינה כמה מנאמניו לתפקידי מפתח ביומן. השתמש בהם כדי להצר את צעדיו של העורך.

הנשיירה. כתבי היום-יומ, שלא יכלו לשוב בתנאים אלה, החלו לנשור. הראשון היה אלי קינן. הוא ביקש חופשה ללא תשלום, נסע לפאריס. כעבור שנה, כי שביקש להאריך את חופשתו, הודיע לו גיבתון כי הוא מפוטר. גיבתון לא שכח לו את חטא השתתפותו הפעילה בהפגנת סטודנטים, נגד הדחת לבון.

לפני שנה הלך גם ירמיהו יובל בדרכו של קינן, יובל, הנחשב לאחד זבשרונות המבטיחים בסגל האקדמי של האוניברסיטה, ביקש חופשה ללא תשלום, על מנת להשלים את עבודת הדוקטור שלו בפילוסופיה יוונית. גיבתון הודיע לו כי חופשה כזאת פרושה למעשה התפטרות. יובל נפצע, התפטר, נסע לטורונטו.

לא עברו חודשים, והעורך עצמו נאלץ ללכת בעקבות כתביו. לאחר שורה של חיכוכים עם מנהל שרות השידור, הודיע רונן כי הוא מתפטר, נרשם למכללה לביטחון לאומי, הוריש את משרתו לחגי פינסקר, מנאמניו של גיבתון.

אבל פרישתם של השלושה לא סיפקה עדיין את האבזנו ההולך וגדל של חנוך גיבתון. הוא ביקש לערוך טיהור יסודי. עיקר זעמו הופנה עתה אל מיכה שג"ר. ריי. הוא לא שכח לו חטא ישן: מיכה הפך הוראה מגבוה, לא מסר לשידור פריטים שנועדו להשחיר את דמותו של ד"ר זבשרטן, סובלן, ערב הסרתו. גיבתון ניהל נגדו מסע לחישה, אבל מעמדו של שג"ר נשאר בכל זאת איתן. כי לצידו של הכתב התלאביבי, טוביה סער, היה שג"ר הרחוק היתה ביומן החדשות.

לפני חודש הודיע שג"ר על פרישתו, הוצף מיד בהצעות קוסמות מצד כמה עיתונים, דחה את כולן, החליט לפנות לעסקי סרטים.

פרישתו של שג"ר היוותה את המהלומה הסופית שניחתה על יומן החדשות. היומן שינה את דמותו, הפך מסירת רפורטאז'ות מרתקות לתוכנית מלא משעממת, משודר רק אתת ליומיים.

(המשך בעמוד 3)

תוך 25 שנה תצטרך גם אתה לשנות

הפכה עומדת להתחולל במדינה.

זו תהיה מהפכה אכזרית, חסרת-רגשות, נטולת-מעצורים. היא תפיל קרבות מכל צד, ללא הבדל מעמד, עדה או מין. היא תעמיד בסכנה ציבורים שלמים. היא תפגע ותהרוס גם את אלה הנראים שלחים ומחוסנים. היא תקבע את גורל חייו של כל פרט במדינה. וכמו כל המהפכות, היא תעמידו בסימן שאלה את עתידה של המדינה. לא תהיה זו הפיכה במישטר, היא תהיה הרבה יותר הרסנית ומסוכנת ממנה. מהפכה מדינית או צבאית ניתן למנוע. אפשר להתגונן מפניה. גם אם היא מצליחה, אורך חייה קצוב. היא ניתנת לעיכור. אולם את המהפכה המתרגשת ובאה על מדינת ישראל לא ניתן למנוע. אין אפשרות לברוח מפניה, אפילו במדינה שלא ידעה מהפכות מימיה. זוהי המהפכה הקיברנטית.

★ ★ ★

שואה בני אזהרה

מתי היא תתחולל?

יש אומרים, ואלה האופטימיסטים, "לא לפני 1990". כלומר, בעוד 25 שנים. הפסימיסטים חושים את שעת השיץ בעוד 5 שנים בלבד. רואי השחורות כבר רואים אותה על הסף, כשהיא עומדת לפרוץ בכל רגע.

אולם אין זה משנה מתי בדיוק ינוף דגל המהפכה, מתי יפשוט גדודיה על פני ערי הארץ ומושבותיה. מתי תשתלט כליל על המדינה. כאשר יקרה הדבר, במקום או במאוחר, יחוש כמעט כל אזרח במדינה את תוצאותיה על בשרו. כי טבעה המובהק ביותר של המהפכה זו, הוא בכך שהיא מערערת כליל מסגרות חברתיות ואינדיבידואליות. היא משנה לא רק את סביבתו ותנאי-חייו של האדם, החש עצמו כיום עומד בשתי רגליו על קרקע מוצקה — היא הופכת את כל עולמו על פיו. היא משנה את

המהפכה על הסף

ערכיו, את השקפת עולמו, את שאיפותיו, את יחסיו החברתיים, את מקום המגורים שלו, את ה-Image שיש לו על עצמו. היא מחייבת שינוי של כל סדרי החברה, החל בארגון מחדש של מערכת החינוך, דרך החלפת אמצעי התעסוקה והפרנסה, וכלה בתמיכות חדשות בבעיות כסחון המדינה או בבעיות הבידור בשעות הפנאי. כאשר תתחולל המהפכה, עלולים לרדת מגדולתם אישים התופסים כיום עמדות מפתח בכל שטחי החיים. מהנדסי מיכון ובניין, שמאחוריהם עשרות שנות ותק, ימצאו את עצמם ללא תעסוקה. רבבות פועלי חרושת עלולים להישאר מחוסרי-עבודה. סטודנטים, שזה עתה סיימו שנות לימודים מפרכות וזכו סוף-סוף בתואר אקדמי, ייאלצו לחזור ולחבוש את ספסל הלימודים. רבבות סקידים במנגנונים מנהליים יתדפקו על פתחי לשכות-העבודה. אוכלוסיות שלמות תיאוצנה לגור למקומות ישוב חדשים, לחפש מקורות קיום ופרנסה. הכל יתרחש כחתיף, כמעט ללא אזהרה מוקדמת, מבלי לתת שהות מספקת לאנשים להכין את עצמם לשינויים הדרסטיים, מבחינה פיזית ונפשית.

★ ★ ★

שינוי פני העולם

מה היא מהפכה איומה זו? מה סיבה ומה תכונותיה?

המהפכה הקיברנטית היא מהפכה של הייצור. היא כוללת שינוי קיצוני בפיתוח שיטות ייצור שונות, הופעת עקרונות חדשים לאירגון מפעלים ומסדות, גידול דראמטי של מקורות האנרגיה העומדים לשירות האדם, וכתוצאה מכך — שינוי בסיסי ביחסי האדם לסביבתו.

בתולדות האנושות אירעו עד כה שתי מהפכות דומות. אחת מהן היתה המהפכה החקלאית. היא הפכה את האנושות מחברה של ציידים ומלקטי מזון לחברה המייצרת את מזונה. המהפכה השנייה, החדשה יותר, היתה המהפכה התעשייתית. שתי מהפכות אלה שינו את סדרי החברה האנושית. הן קידמו את הציביליזציה וחוללו תמורות משפחתיות, מעמדיות ומדיניות.

גם המהפכה הקיברנטית תעשה כך. אלא שההבדל בינה לבין קודמותיה הוא במרחח הזמן. המהפכה החקלאית נמשכה אלפי שנים, אולי רבבות. המהפכה התעשייתית השתרעה על פני 200 שנים.

קצב התפתחותה של המהפכה הקיברנטית הוא גדול הרבה יותר. היא נמצאת עתה בחיתוליה בלבד. רק כ-20 שנה חלפו מאז החלו להכיר בה. לא יותר מעשר שנים עברו מאז ניתנה לה דריסת רגל ממשית בכמה מן המדינות המפותחות. וכבר עתה היא סוחפת את מרבית המדינות המפותחות, משפיעה עליהן באופן כלכלי ומדיני. לפי כל התחזיות לא יעברו יותר מ-25 שנה עד שמהפכה זו תשנה כליל את פני העולם, את ההיערכות החברתית שבו ואת המפה המדינית שלו.

כלומר: עוד בטרם יבינו מרבית בני-האדם מה זו קיברנטיקה, או מה זו קיברנטציה, היא תקבע כבר באורח מוחלט את גורל חייהם, ואת מערכת האידיאולוגיה והמוסר שלהם.

★ ★ ★

המכונה תשיר, "אנו נתגבר!"

קיברנטיקה היא מדע שהמינוח העברי שלו יהיה בודאי קיברנט, מלשון קברניט. שכן היא נגזרת מאותו מקור ממנו נגזרת המלה העברית קברניט — המלה היוונית Kybernetes, שפירושה הוא הגאי. תפקידו של הקברניט הוא להנחות, להוביל, מדע הקיברנט הוא מדע ההנחיה. הקיברנטיקה היא המדע של המנגנונים בעלי התנהגות העצמית. הדיוטות נוסים להתליף את מושג הקיברנטיקה במושג אוטומציה. סימפוזיון שנערך לפני שבועיים בישראל, לדיון בבעיות הקיברנטיקה, נשא את השם "סימפוזיון על אוטומציה". היה צורך בכך, למרות ההבדל המהותי בין שני המושגים, משום שאילו היו מכנים את הכנס בשם "סימפוזיון על קיברנטיקה", היו רק מתי-מספר מבינים במה מדובר.

אוטומציה — היא המדע של המיכון. אותה מכונה שבצידה האחד משלשלים מסבע, ואילו מצידה השני יוצא שלגון או כוס מיק, אינה מכונה קיברנטית. זוהי מכונה אוטומטית. גם מכונות חישוב אלקטרוניות משוכללות אינה מכונה קיברנטית. אולם מוח אלקטרוני, שאינו מבצע רק פעולות, אלא מסוגל גם לבקר אותן, לגלות בהן טעויות ולתקן את עצמו בהתאם למימצאיו — זהו כבר מנגנון קיברנטית.

המהפכה הקיברנטית היא שילוב של שני מדעים אלה — האוטומציה והקיברנטיקה. שילוב זה יצר מושג חדש — קיברנטציה — המאפיין את המהפכה.